

SŁOWO WSTĘPNE

Najbardziej specyficzną cechą chrześcijaństwa jest to, że nastąpiło w nim spotkanie Rzeczywistości Boskiej z historią. W sposób najbardziej ewidentny stało się to we wcieleniu Syna Bożego, w Jego historycznym życiu i działalności. Wkroczenie Syna Bożego w dzieje ludzkości i niejako zaślubiny z nią to fakt oryginalny, nieznajdujący analogii w innych religiach, absolutnie wyjątkowy, jedyny i niepowtarzalny, z jakim nie da się porównać różnego rodzaju awatar (o jakich mówi się np. w hinduizmie), które nie mają wymiaru historycznego.

Przyjście na świat Syna Bożego, Jego życie, nauczanie, działalność i wydarzenia paschalne stanowią centrum historii zbawienia. W sensie zbawczym wraz z Jezusem Chrystusem nastąpiła pełnia czasów. Historia zbawienia zaczęła się realizować już od momentu stworzenia świata i człowieka. Zmierzała do Jezusa Chrystusa jako swojego centrum. Od objawieniowozbawczych wydarzeń ziemskiego życia Jezusa Chrystusa zmierza ona do finalnego wypełnienia się w czasach eschatycznych. Są to czasy Kościoła, w którym nadal obecny jest Zmartwychwstały i Duch Święty, aktualizujący z woli Ojca zbawcze wydarzenia wcielonego Syna Bożego. Cała historia zbawienia jest realizacją zbawczej ekonomii Bożej.

Wszystkie najważniejsze wydarzenia objawieniowozbawcze (stworzenie świata, człowieka, jego upadek, obietnice mesjańskie, wyzwolenie z niewoli egipskiej, liczne przymierza, powstanie idei Królestwa Bożego) były zachowywane w pamięci zbiorowej Synów Izraela i przekazywane drogą tradycji z pokolenia na pokolenie oraz wspomniane (anamneza) w czasie zebrań liturgiczno-kulturowych. Stanowiły osnowę życia religijno-moralnego. Równocześnie zwiastowały wydarzenia większe i definitywne, które miały nastąpić wraz z przyjściem Mesjasza Pańskiego. Lud Przymierza stał się Ludem Obietnicy. Lud Obietnicy zmierzał do eschatycznej pełni w Jezusie Chrystusie.

Przekazywaną ustnie od VIII wieku przed Chrystusem Tradycję stopniowo, na przestrzeni wieków, spisywano. W ten sposób powstały święte księgi, zawierające zgodnie z wiarą adresowane do człowieka słowo Boże oraz były

świadectwem dzieł, które Bóg dokonał dla jego zbawienia, a zatem przekazywały treści objawieniowozbawcze.

O ile księgi Starego Przymierza były spisywane w ciągu sześciu czy siedmiu stuleci, o tyle wszystkie pisma nowotestamentalne powstały w drugiej połowie I wieku. Utrwalone zostały słowa, czyny i dzieła Jezusa, przekazywane wcześniej ustnie przez apostołów, uczniów i świadków Jego życia, którzy zinterpretowali Jego historię w świetle wydarzeń paschalnych. Różne tradycje kształtowały się już w czasach nauczania i ziemskiej działalności Jezusa, i dalej – po zmartwychwstaniu, głównie w celach misyjnych i obrony wiary. Zarówno ustne tradycje popaschalne (ale jakoś już skodyfikowane), jak i te spisywane potem we fragmentach, w poszczególnych księgach, od samego początku istnienia Kościoła – czyli od Wielkanocy – były osnową życia liturgicznego. W liturgii chrzcielnej i eucharystycznej dokonywała się aktualizacja wydarzeń objawieniowozbawczych.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu trzeba rozumieć jako jedność. Mistrz z Nazaretu często uczył, że na Nim i w Nim spełniają się Pisma, czyli Boże obietnice i prorocтва mesjańskie. W Nim też znajdują one swój sens finalny. Nic dziwnego, że już apologetyci i Ojcowie Kościoła (św. Justyn, św. Ireneusz, Klemens Aleksandryjski, Orygenes, św. Augustyn) mocno podkreślali jedność obu Testamentów, które się wzajemnie dopełniają i objaśniają. Całe Pismo Święte jest księgą Kościoła. Jego kanon został ostatecznie określony w IV wieku. Magisterium Kościoła otrzymało charyzmat jego poprawnej interpretacji, jednak Urząd Nauczycielski nie stoi ponad słowem Bożym, lecz jemu służy (por. DV 10).

Trzeba pamiętać, że Pismo Święte zostało spisane pod natchnieniem Ducha Świętego. Współcześnie charyzmat natchnienia jest rozumiany szeroko – nie tylko odnosi się do procesu redagowania ksiąg biblijnych, ale także do tradycji, które ów proces poprzedzały, a zachowywały i przekazywały istotę Objawienia Bożego i sens historii zbawienia.

Ekspozowane dotąd momenty spotkania objawiającego się w historii Boga z człowiekiem (ludzkością): kształtowanie się w czasie tradycji religijnych (przekazujących zarówno słowo Boże, jak i świadczące o dokonanych przez Boga dziełach), a następnie spisanie tych tradycji w księgi pokazują w sposób absolutnie jednoznaczny, że Bóg rzeczywiście objawił się w historii, w konkretnym miejscu i czasie. Innymi słowy, Objawienie Boże realizujące się zarówno poprzez określone wydarzenia, jak i w procesie ich ustnego przekazywania, a następnie spisywania utrwalonej Tradycji jest zdane na konkret kultury, języka, pojęć, wyrażań, gatunków. Ksiądz Wincenty Granat spisywanie słowa Bożego i zawarcie go w księgach świętych porównuje do aktu wcielenia Syna Bożego. Mówi, że jest to niejako drugie wcielenie Słowa Bożego, tym razem w teksty ksiąg świętych. I tak Biblia, która jest księgą Kościoła, wraz z nim wciela się w ciągu dziejów w różne kultury, oddziałuje na nie, inspiruje życie

duchowe i kulturowe narodów, napełnia je wartościami i posiada niepowtarzalne znaczenie dla ludzkości.

Objawienie jest rzeczywiście dziełem Bosko-ludzkiem. Konstytucja *Dei verbum* przypomina, że ma ono dwóch autorów: Boga i człowieka. W związku z tym Pismo Święte różni się od zwykłych książek. Jego powstawaniu i dziejom towarzyszy (na wszystkich etapach), o czym już wspomniano, natchnienie Ducha Świętego. Charyzmat ten towarzyszy także dziejom ksiąg świętych. Chodzi o to, aby Boża Prawda i wydarzenia objawieniowobawcze były przekazywane w sposób bezbłędny i zachowywały swój nadprzyrodzony walor. By dobrze interpretować i rozumieć Pismo Święte trzeba gruntownie poznawać kontekst, w którym ono powstawało i w którym przekazywana była ustna Tradycja: duże znaczenie ma język, historia określonych ludów, ich dzieje, obyczaje, filozofia, mity, wierzenia, tradycje itp. Na to zwracają uwagę niemal wszyscy bibliści, Urząd Nauczycielski Kościoła i Papieska Komisja Biblijna.

Tym zagadnieniom chcemy poświęcić kolejny – już czwarty – numer Studiów Nauk Teologicznych PAN. Problematyka kulturowego kontekstu Biblii jest ciągle aktualna i wzbudza żywe zainteresowanie nie tylko wśród biblistów i teologów katolickich, ale także naukowców innych specjalizacji. Temat został zaproponowany na jednym z posiedzeń Komitetu Nauk Teologicznych, w 2008 roku, zaś kształt i zakres problematyki niniejszego tomu Studiów zawdzięczamy dwóm wybitnym biblistom polskim, a mianowicie ks. Romanowi Bartnickiemu i ks. Antoniemu Troninie. Ze swej strony składam serdeczne podziękowania wspomnianym Księżom Profesorom oraz wszystkim Autorom za włączenie się w przygotowanie tychże Studiów. Dzięki kreatywnemu udziałowi znakomitych Autorów niewątpliwie wzrósł walor naukowy tego opracowania.

Oddając kolejny tom Studiów do rąk P.T. Czytelników, wyrażam nadzieję, że będzie on życzliwie przyjęty na rynku wydawniczym oraz przyczyni się do bardziej wszechstronnego i starannego poznawania Biblii, w tym wypadku od strony kulturowej. Życzę przyjemnej i pogłębionej lektury.

Redaktor Naczelny
Ks. Marian Rusecki

Lublin, Boże Narodzenie 2009 r.